

СІМЕЙНА ДИСФУНКЦІЯ ТА НАРКОМАНІЯ - ТОКСИЧНИЙ СИМБІОЗ

Нікітін О.Є.

Розгляд наркозалежності через стосунки в родині і механізми впливу сімейного фактора на розвиток особистості наркозалежного. Загальновизнаний факт виникнення в сім'ях, які мають хімічно залежних, особливого типу внутрішньо сімейних відносин, але досі відчувається гострий дефіцит теоретичних і практичних досліджень механізмів взаємовпливу сім'ї та дітей, які вживають наркотики.

Існуючі сьогодні підходи до розуміння співзалежності та її різного роду дефініції, носять або описовий, або констатуючий характер. Соціальна, наукова, а - головне, практична значимість психологічних досліджень про роль сім'ї у виникненні та динаміці наркоманії, спроби теоретичного узагальнення результатів емпіричних досліджень не дозволяють створити цілісну психологічну концепцію наркоманії.

Наркоманія, як складна система поведінки наркозалежного індивіда в соціальному середовищі, ставить перед розробниками реабілітаційних програм складну проблему: становлення у наркомана в стадії ремісії такої поведінки, яка забезпечила б йому більшу ефективність у взаємодії зі світом, ніж «наркоманська» поведінка.

Дане дослідження обумовлено необхідністю розкриття механізмів, що лежать в основі формування залежних форм поведінки, а також встановлення закономірностей взаємозв'язку між особливостями особистості наркозалежних та їх батьками і їх системи цінностей, що відкривають можливості для диференціальної діагностики, дозволяє прогнозувати поведінку в нормі і патології.

Якщо розглянути наркоманію з точки зору системної сімейної психотерапії, то це сімейне захворювання, «сімейна проблема». Наркоман «втягує» в хворобу всіх близьких йому людей, у яких формується співзалежність.

Системний аналіз наркоманії призводить до усвідомлення того, що формування і фіксації залежності від наркотичної речовини різні як за способом походження і функціонування, так і по своїй структурній складності й «спрямованості».

У рамках існуючих сьогодні напрямів у психології не знаходимо жодної теорії або концепції, які могли б повністю пояснити феномени, пов'язані з вживанням наркотиків, не вдаючись до запозичень з інших теорій. Єдиний висновок, який виникає в результаті аналізу існуючих точок зору на наркоманію і хоч якось здатний пояснити наявні дані, носить парадоксальний характер: наркоманія виконує адаптивні функції і має адаптивний сенс.

Основним джерелом причинності підліткової наркоманії є сім'я, що створює передумови для формування у підлітка генералізованої незадоволеності, або яка виявилася нездатною компенсувати фактори наркотичної контамінації соціальної та біологічної природи.

Дитина, стаючи наркоманом, дає можливість своїм батькам (зокрема, мамі) реалізувати себе, ставши дбайливими, люблячими, і, найголовніше, потрібними для нього. Формується замкнене коло.

Існують різні спроби побудови систем терапії залежності та співзалежності. Найбільш відомою і поширеною з них є діяльність Нар - Анон (анонімні родичі наркоманів). Нар - Анон засновує свою діяльність на ідеології та методології програми «12 кроків». Незважаючи на поширеність моделі, дослідження її ефективності малочисельні і суперечливі. Виходячи з уявлення про наркоманію як хворобу особистості в соціальному контексті, одним із принципів терапії наркоманії, який широко застосовується в зарубіжній практиці «екологічний принцип»: перестати бути наркоманом індивід може тільки в тих умовах, в яких він наркоманом став.